

HYSEN SINANI

BIBLIOTEKA

BSH-311

5'79

**NUK E HARROJA
ATE DITE**

roman

8SH-31

S 59

HYSEN
SINANI

**Nuk
e
harroja
atë
ditë**

roman

SHTËPIA BOTUESE
«NAIM FRASHËRI»

BIBLIOTEKA E
BANKËS QENDRORE
NR. 1

52 302

Redaktor
ZENEL SULA

Piktor
SAFO MARKO

Recensues
Dhimitër Xhuvani
Kujtim Harshova
Lumira Berati

*Jibër i bukur
i realizimit
Socialist.*

Më kishin pushuar nga puna.

Çudi. Vjen një çast kur mund ta ndiesh veten aq të hutuar, sa të mos arrish të kuptosh asgjë nga ato që kanë ndodhur. Për një njeri si unë, që gjithë jetën e ka pasur krejt të thjeshtë e të qartë, edhe një shqetësim fare i vogël bëhet shkak që t'i dridhen duart e të mos nderë dot as cigaren. Por unë shqetësimin nuk e kisha aq të vogël. Mua më kishte ngjarë diçka që rrallëkujt i takon ta provojë. Dhe kjo më bënte ta ndieja veten të vetmuar. Veçse nuk më dukej si ajo ndjesia e zakonshme e vetmisë që ngjan pak si trishtim e pak si mall për dikë a diçka. Ishte një vetmi e veçantë, e paprovuar ndonjëherë

më parë, që më sillte vazhdimisht të njëjtën përshtypje, të njëjtin mendim qysh nga çasti kur më lanë në dorë librezën e punës...

S'di sa kohë kisha qëndruar si i trullësuar tek ajo portë e hekurt ku, pasi i prissha të gjitha fijet e shkrepëses, e flaka edhe kutinë, edhe cigaren e pandezur. Nuk kisha asnjë dëshirë tjetër veç të largohesha nga ajo ndërmarrje dhe nga ata njerëz që më kishin hedhur jashtë saj. Por kjo nuk është aq e lehtë, kur ndien sidomos edhe njëfarë faji e njëfarë turpi për t'u dalë të tjerëve para syve. Atëherë akoma më pak e di ku të shkosh e çfarë të bësh. Se ja, po të nisesha drejt e në punën e tim vëllai, ai nuk do të priste të më dëgjonte deri në fund. Sapo të merrte vesh përse bëhej fjalë, do të më jepte ndonjë nga ato këshillat e tij të famshme që mua, ndonëse më kishin pëlqyer (gjithmonë, tani me siguri do të më ngrinin nervat. Motra e madhe (as kjo nuk do të më dëgjonte deri në fund) do të habitej në fillim, pastaj nuk do të besonte, do të alarmohej e papërmbajtur dhe rrezik të vinte menjëherë në zyrat e ndërmarrjes si me për t'u kërkuar llogari atyre që më kishin pushuar. Këtë nuk e doja. Motra e dytë do të më vështronte me ironi e do të më bënte moral për disiplinën në punë. Pastaj do të

më nxirrte një gotë raki, do të më skuqte ndonjë biftek a bërçollë dhe do të më porosiste të isha më i kujdesshëm, si të mos kishte ndodhur kushedi se çfarë. Kjo do të m'i ngrinte nervat edhe më tepër. Ndërsa motra e tretë, ajo do të më shikonte me ca sy të pikëlluar pa më thënë asnjë fjalë, ndoshta edhe do të përlotej. Kjo, akoma më keq, do të bënte të më dukej vetja si në një skenë melodrame.

Pa e kuptuar, këmbët më kishin çuar në një pijetore, duart ishin futur vetë në xhepa dhe banakierja më dukej se më kishte dhënë në kafe e fërnet pa e porositur. Isha gati i bindur për këtë, sepse e ndieja që isha prisur aq shumë në fytyrë, sa shitësja do ta kishte pasur të lehtë të merrte me mend brençën që më mundonte. Dhe ajo mund ta kishte mësuar me kohë që njerëz të tillë, sigurisht, e marrin kafën me fërnet.

Nuk e di si e kisha pirë edhe atë gotë dhe kisha nisur lojën me lëvizjet e banakieres. duke harruar gjithçka, edhe veten, edhe të tjerët. E vështroja si shtypte ekspresin me njërën dorë, duke i mëshuar me gjithë shpatullën, se si e hidhte kafën e shtrydhur nga një filxhan i madh çaji në një broke porcelani, pastaj e kthente masën e kërkuar në xhezve, e ziente për disa çaste dhe më në fund mbushte filxhanët që nxirrnin avuj. Kështu pa pushim. Dikujt i jepte një konjak, dikujt një paketë cigaresh, një tjetri pastë a çokollatë dhe pothuajse për secilin

e kishte nga një fjalë të zanatit a një buzëqeshje. Filloi të më pëlqente. Edhe pse në moshë jo të re, ajo ishte e bukur. Kishte flokë tepër të zinj, sy edhe më të zinj e të mëdhenj, që rrethoheshin nga një e bardhë tepër e shndritshme. Hundën e kishte të drejtë, pak, fare pak përpjetë, ndërsa buzët të plota e me një formë klasike. Këto tipare ishin vënë aq harmonishëm në fytyrën veza-ke, sa mund ta merrje shumë lehtë me mend bukurinë e rrallë në rininë e saj.

Ajo më buzëqeshi. Me sa duket e kishte ndier vështrimin tim të përqëndruar, ose më mirë kishte vënë re nervozizmin tim dhe i kishte ardhur keq. Pas pak, kur njerëzt ishin rralluar në banak, ajo m'u afrua dhe, si i kaloi një leckë përsipër tryezës, më tha:

M'u duke i mërzhitur kur hyre.

— Po.

Unë i ktheva buzëqeshjen.

— Ta paska prishur ndonjë vajzë.

Ajo ishte krejt e sigurt dhe unë nuk dëshiroja t'ia hiqja sigurinë, por as nuk mund ta gënjeja, qoftë edhe ashtu kot, pa të keq.

— Jo, — i thashë, — më kanë pushuar nga puna.

Ajo nuk më besoi.

— Një djalë si ti nuk kanë përse ta pushojnë nga puna, — tha si me qortim e si t'i kishte marrë ato fjalë për shaka, që, megjithatë, nuk i kishte pëlqyer.

Ajo u largua për në banak po duke buzëqeshur. Unë ndjeva një gjallëri të menjëher-

shme. I qenkam dukur njeri i mirë, thashë me vete dhe m'u bë qejfi që dikush mendonte ashtu.

Ekspresi filloi përsëri të fishkëllente dhe një grua kërkoi shurup. Nuriye Katroshti, thashë dhe në çast mendova: Pse m'u kujtua kjo grua fatkeqe, kjo kuqalashë që dikur punonte në repartin e ambalazhit, kurse para pak kohësh e kishin transferuar në montim? «Më shuplakën, he i shuplaktë zoti!», më pati thënë ditën e transferimit. Edhe atëherë desha ta pyesja se ç'donte të thoshte «shuplak», por nuk guxova. Ajo ishte shumë e acaruar. Gjithmonë, kur përdorte këtë fjalë, ajo, ose ishte tepër e mërzitur, ose zbrazte një duf a hidhërim të madh. Kur më pati treguar se si kishte mbetur qyqe, pa burrë e pa fëmijë, më pati thënë: «Mua më shuplaku jeta, vëllai i motrës, askush s'më ka hak.» Dhe unë prapë nuk e kisha pasur të qartë kuptimin e asaj fjale, me gjithë historinë e dhimbshme të jetës së saj. Kishte parë shumë vdekje me sy. Gjashtë njerëz nga të shtëpisë nënë, baba, motra e vëllezër ia kishin vrarë nazistët, «sa hap e mbyll sytë». Ajo kishte shpëtuar, sepse kishte qenë duke kullotur kecat dyqind hapa larg shtëpisë. Por kjo s'ishte gjë. Fëmija pesëvjeçar, sa ishte ajo atëherë, rritet dhe harron. Nga fshati e kishte marrë daja i vet që banonte në Tiranë. Si u rrit, e kishin martuar «me një burrë të bukur fort», me një shofer nga familja e Katroshtëve. Kishte lindur një djalë që «ia

këpuste kryet të atit dhe kush ishte si unë». Por fati që shkruar i zi për të. Një ditë erdhën e i thanë se nuk e kishte më as burrin e as djalin. Kishin rrëshqitur me makinë në Qafëkërrabë. Dhe ajo, megjithatë, kishte jetuar, «se njeriu qenka më i fortë se guri»... Më vinte keq për këtë grua dhe, sa herë takoheshim në mensë, i jepja një kafe që e pinim bashkë të shoqëruar me cigare. «Nuk më duan këta», — thoshte duke bërë me kokë nga zyrat dhe unë e merrja me mend që e kishte fjalën për drejtorin, Dyr Demën, dhe disa të tjerë që ai i kishte njerëz të tij. Kur e pyeta njëherë, «nuk jam e bukur unë, të keqen motra», më tha dhe u ngrit e iku në repart. Qau kur mori vesh se më kishin pushuar nga puna dhe, në vend të ngushëllimit, mallkoi me po ato fjalë që kishte mallkuar kur e kishin transferuar në repartin e montimit. «Të shuplakën edhe ty më keq se mua. He, i shuplaktë zoti!» Mua më ngjau sikur më qëlloi dikush me shuplakë dhe sikur m'u bë i qartë kuptimi i asaj fjale që më ishte dukur aq e çuditshme e gati argëtuese.

Vallë, përse më që kujtuar kjo grua e mjerrë? Nga fjala shurup apo nga fishkëllima e ekspresit? M'u dukën krejt të kota loja me lëvizjet e banakieres, fërneti që pija e bile vetë prania në atë pijetore të periferisë. Megjithatë, ndenja edhe disa minuta. E ktheva me fund pijen që më kishte mbetur në gotë, përshëndeta banakieren dhe dola në rrugë.

As tani nuk dija ku të shkoja e çfarë të bëja. Por ndoshta kështu do të ishte për cilindo si unë, për një të fejuar që martohesh në gusht. Kurse atë ditë data ishte tetëmbëdhjetë prill. Sa kohë vallë do të rrija pa punë? Kur do të kthehesha edhe një herë në qetësinë time të dikurshme?... Apo nuk do të kishte më kurrë një «qetësi të dikurshme»?...

Sa e çuditshme më dukej kjo gjendje! E pabesueshme. Që gjashtëmbëdhjetë vjeç i kisha kapur hekurat akull të ftohtë në mes të dimrit dhe nuk kisha qenë i pakënaqur. Në dhjetë vjet punë nuk kisha munguar as dhjetë ditë, se isha i fortë fizikisht dhe nuk sëmuresha. Kurse tani, ja, kundër dëshirës sime, më kishin dhënë një «leje» që s'dihej sa do të zgjaste. «Me atë librezë, hajde të gjesh një vend tjetër tani», — më tha Donika, e fejuara, kur u ndamë te porta e ndërmarrjes. «Më duket se u bëra unë shkak. Mund të isha treguar më e matur...», — pëshpëriti ajo, por dukej që as vetë nuk i besonte ato që thoshte...

Sesi më vinte që e kisha lënë aty. Si do të punonte ajo pesë metra larg Mësall Sulës? Pastaj, a do t'u qëndronte dot ngacmimeve të tij dhe të përgjegjësit të repartit, Gention Spahut, që më kishte armikun numër një? Po Dyr Dema, drejtori ynë, të cilit i kisha fyer publikisht dhëndrrin, burrin e së bijës, ç'do të bënte? Ata me siguri që s'do ta linin të qetë. Do t'i nxirrnin pengesa në